

”Man må jo bare prøve seg fram”: Seksuell kommunikasjon blant ungdom mellom 16 og 19 år i et forpliktet parforhold

Mye av ungdommers seksuelle utprøving foregår innenfor rammene av et etablert parforhold. Likevel foregår relativt lite av forskningen på seksuell kommunikasjon blant ungdom på ungdommer i parforhold. Studien har derfor undersøkt sending og tolkning av signaler blant ungdom mellom 16 og 19 år innenfor konteksten av i et forpliktet forhold. Det ble gjennomført fokusgruppeintervju med 16 jenter og 8 gutter fra ulike videregående skoler i Trondheim. Ved bruk av datadrevet tematisk analyse kom studien frem til fire ulike tema. ”Eskalering” tar for seg signaler som sendes for å heve intensiteten på det seksuelle samspillet. ”Deregulerende og avvisende signaler” handler om signaler som sendes for å regulere intensiteten ned, eller å avbryte det seksuelle samspillet. Temaet ”kontekst” tar for seg ulike rammer som ser ut til å påvirke sendingen og tolkningen av signaler. ”Kjønnsroller og tradisjonelt seksuelt skript” tar for seg kjønne rolleforventninger av sending og tolkningen av signaler, og hvordan dette kan passe inn i et tradisjonelt seksuelt skript. Funnene viser en stor grad av prøving og feiling, noe som kan være i strid med et seksuelt skript. Denne studien finner at sending og tolkning av signaler i en seksuell sammenheng ser ut til å være en kompleks helhetlig analyse av situasjonen, samtidig som det er en kontinuerlig analyse av mindre og subtile signaler.

Det kanskje mest definerende trekket ved ungdomstiden er kjønnsmodning. Som menneske utvikles man i varierende tempo fra barn til en voksen som etter hvert kan skape og oppfostre egne barn. En prosess som både er biologisk, psykologisk og sosial. Ungdomstiden er en fase der unge forsøker å finne ut av sin egen og andres seksualitet. Dette gjøres på ulike måter, som å snakke med venner, utforske på nettet, gjennom media og de første seksuelle erfaringene. Det meste av forskningen som gjøres på ungdommer i denne sammenhengen gjøres på uforpliktende relasjoner (Kreager et al. 2016; Beres 2010; Manning, Giordano & Longmore, 2006), selv om mange ungdommer har samleie innad i et eksklusivt parforhold.

En sentral del av den seksuelle utforskningen består av sending og tolkning av seksuelle signaler, som en del av seksuell kommunikasjon. Begrepet seksuell kommunikasjon defineres av Metts og Spitzberg (1996) som metodene individer bruker for å velge potensielle partnere for seksuelle relasjoner. Forfatterne inkluderer også metodene som brukes i forhandlinger av betydningene, funksjonene og effektene av de seksuelle relasjonene. Det vil si at den seksuelle kommunikasjonen kan brukes av partene for å avgjøre lengden av deres relasjon, hvilke seksuelle handlinger de skal delta i eller om det er et forpliktende kjæresteforhold eller ei.

En del av ungdommens seksuelle utforskning og modning er å lære seg å bruke de subtile signalene som sendes og tolkes i forbindelse med ulike seksuelle aktiviteter. Målet med denne studien er å kunne si noe om hvordan dette foregår blant heteroseksuelle ungdommer i en forpliktet relasjon i Norge, og kunne gi kunnskapen tilbake til ungdommene. Mye av litteraturen på feltet har som mål å skape mindre misforståelser og ubehag i seksuelle situasjoner, og gi tilbake til seksualundervisning for unge. Denne type undervisning, særlig i USA, vektlegger jenters ansvar for å være tydelige og at guttene skal respektere at jenta kan si nei. Grunnlaget for dette er en antagelse om at jenter er utydelige i sine seksuelle signaler og at gutter på et vis ikke respekterer jentenes signaler. Men er det virkelig slik?

Seksuelle skript

Teorien om seksuelle skript forsøker å forklare seksuelle samhandlinger mellom menn og kvinner. Den brukes til å beskrive ulike former for seksuelle fenomener, som atferd på det første stevnet (Pryor & Meruzzi, 1985; Rose & Frieze, 1993), seksuell trakassering (Kurth, Spiller & Travis, 2000) og atferd som leder til samleie (Edgar & Fitzpatrick, 1993; Geer & Broussard, 1990). Den antar at samhandlingen følger et sosialt og kulturelt lært eller ”skriptet” kognitivt mønster (Gagnon & Simon, 1973). Skript-teori antar at mennesker følger internaliserte skript for å gi mening til egne og andres atferd og følelser. Det er altså

kulturelle forståelser som danner grunnlag for hvilken atferd og hvilke roller en tenker er ”passende” for to personer i en seksuell situasjon. Det er naturligvis noe individuell variasjon, men samtidig hevder teorien at kulturen har noen brede fellestrekk. Slik sosial skripting-teori antar at skriptene kommuniseres fra personer i kulturen som allerede har internalisert dem videre til neste generasjon. Dette skjer gjennom alle aspekter av menneskelig samhandling, så vel som masse- og sosiale mediers fremstilling av menneskers tolkning og sending av signaler i ulike situasjoner (Wiederman, 2005).

I en seksuell sammenheng vil det si at skriptene gir meningsinnhold og pekepinner til videre handling når partene skal tolke og besvare seksuelle signaler. Seksuell skripting-teori antar at menn og kvinner følger ulike kjønnede skript. Disse komplimenterer hverandre, slik at det oppstår en spesifikk rollefordeling. Skript-teori antar at rollefordelingen formidles til gutter og jenter allerede fra ung alder (Wiederman, 2005). Dette gjøres for eksempel ved hvordan omverdenen reagerer på genital berøring og hvordan det snakkes om kjønnsorganer. Wiederman (2005) skriver blant annet at gutter får mer aksept for genital berøring og onani enn jenter. Videre i oppveksten får jenter høre fra foreldrene og omverdenen at de må verne om kroppen sin, siden den potensielt kan utnyttes av andre og hun kan risikere å bli uønsket gravid. Dermed blir det mannens rolle å være initiativtaker og teste grensene. Videre antas det at han handler på bakgrunn av en sterkere kjønnsdrift og et ønske om seksuell stimuli, fremfor emosjonell og romantisk kontakt. I følge det tradisjonelle skriptet skal kvinnen derimot ønske romantikk og forpliktete romantiske relasjoner mer enn seksuell stimuli. Kvinnen skal også fungere som en slags ”portvokter” og bestemme hvor grensene går (Kreager et al. 2016; Wiederman, 2005).

Den samme atferden og rollefordelingen kan også forklares ved bruk av seksuell strategi-teori (Buss & Schmitt, 1993). Dette trenger ikke ekskludere skript-teori, men seksuell strategi-teori har en mer biologisk og evolusjonspsykologisk kjerne. Teorien antar at de valgene menn og kvinner tar i en seksuell situasjon tas på bakgrunn av strategier som er et produkt av evolusjon og seleksjon. I korte trekk bygger seksuell strategi-teori på kostnader og gevinster av ulike handlinger for kjønnene ved ulike handlinger. En kvinne risikerer mer ved å ha samleie, da hun kan bli gravid og må ta seg av et barn. En mann derimot, risikerer veldig lite ved å ha samleie. Hans evolusjonsmessige mål om å få avkom og føre arten videre, nås lettere dersom han har samleie med mange kvinner. Da vil det potensielt være flere kvinner som bærer hans barn og gener videre. Det vil derfor være i kvinnens interesse å finne en mann som er villig til å forplikte seg til henne og oppdra barn med henne. Dermed kan det være en klok strategi å være avventende, og finne en mann som viser seg villig til å forplikte seg før

de har samleie. Mannens interesse vil da være å finne en kvinne som ser ut til å være fruktbar og ha gode sjanser for å få friske barn og være i stand til å oppfostre dem (Buss & Schmitt, 1993; Trivers, 1972). En ”klok” avgjørelse i evolusjons-psykologisk forstand betyr ikke nødvendigvis bevisst, men at det på et nivå foregår vurderinger av kostnader og muligheter utenfor vår kontroll. Disse kostnadene og mulighetene vil i stor grad være ulike for kvinner og menn. Samtidig som denne kommunikasjonen kan være bygget på selekterte strategier, betyr ikke det at den nødvendigvis foregår uten hindringer og vanskeligheter.

Misforståelse av signaler

En viktig del av den seksuelle kommunikasjonen er å få samtykke til ulike seksuelle handlinger. Mye av misforståelsene som drøftes handler i bunn og grunn om hvorvidt en har samtykke til ulike handlinger, hvordan samtykke defineres og hvordan samtykke gjør seg gjeldende i sending og tolkning av signaler (Jozkowski et al. 2014., Hickman & Muehlenhard, 1998., Beres, 2007). Samtykke er ofte en sentral del av forskning som handler om seksuelle krenkelser og overgrep, da for mange er definisjonen på dette er at handlingene utføres uten samtykke (Beres, 2007; Berggrav, 2015).

En av de vanligste antakelsene rundt misforståelser i seksuell kommunikasjon er at kilden til disse til dels er at kvinner sender blandede eller utydelige signaler (Beres, 2010; Berggrav, 2015). Videre hevder mange at menn strever med å forstå kvinners signaler. Dette er essensen i det Beres (2010) kaller ”miscommunication-hypothesis”. Litteraturen på emnet tar oftest for seg tre ulike misforståelser; at menn tolker kvinners vennlighet som seksuell interesse, også kalt overpersepsjonsbias, (Abbey, 1982; DeSouza & Hutz, 1996; Fisher & Walters, 2003; Henningsen, Henningsen, & Valde, 2006; Johnson, Stockdale, & Saal, 1991; Shotland & Craig, 1988; Perilloux, Easton & Buss, 2012; Haselton & Galperin, 2013; Haselton & Buss, 2000), at menn feiltolker kvinners avvisning som beskjedenhet (Byers, 1996; Gilmartin-Zena, 1988; Johnson & Jackson, 1988; Sandberg, Jackson, & Petretic-Jackson, 1987) og at kvinner noen ganger avviser samleie selv om de egentlig har tenkt til å ha det. Dette kalles ”Token resistance”. På norsk kan man si ”symbolsk motstand”, et begrep som viser at å si nei eller å vise motstand altså kun er en symbolsk og forventet handling, uten at den nødvendigvis er reelt ment (Muehlenhard & Rodgers, 1998; Shotland & Hunter, 1995; Sprecher, Hatfield, Cortese, Potapova & Levitskaya, 1994).

Goodchild og Zellman (1984) ba ungdommer mellom 14 og 18 om å vurdere ulike signaler som kunne oppstå på et stevnemøte, og i hvilken grad disse indikerte et ønske om samleie. De fant at guttene hadde større sannsynlighet for å vurdere ulike aktiviteter og

signaler som tegn på seksuell interesse enn jentene. Jentene vurderte altså handlingene og aktivitetene som mindre seksualiserte enn det guttene gjorde. Dette var for eksempel avslørende klær (hos begge kjønn), å være på stranden på kveldstid, å drikke alkohol sammen, kile og gi komplimenter. Slike ulike vurderinger av samme situasjon kan skape sosialt ukomfortable situasjoner. Dersom gutter i større grad opplever situasjoner som seksuelle er det større sannsynlighet for at de opplever sine egne seksuelle initiativ som korrekte og på sin plass i situasjoner der jentene opplever dem som upassende og uten grunnlag. Dermed er det kanskje større sannsynlighet for at jentene reagerer på partnerens feiltolkning, og kanskje blir usikre på hvordan de skal klargjøre intensjonene sine uten å såre partneren.

Mye av atferden og signalene som feiltolkes kan karakteriseres som tvetydige (Abbey, 1987). Et smil kan være vennlig eller seksuelt ment, en avslørende kjole kan være valgt antrekk med ønske om å se bra ut eller for å formidle seksuell tilgjengelighet, å bli med hjem til noen kan være for å snakke et rolig sted eller for å signalisere et ønske om samleie. I de fleste tilfeller bør jo disse misforståelsene rettes opp i, uten alvorlige konsekvenser. Det kan bli pinlig, ved for eksempel at jenta konfronterer gutten slik at han muligens ber om unnskyldning og avslutter sine initiativer. Alternativt kan jenta finne på en unnskyldning og dermed unngå en konfrontasjon og kanskje forlate situasjonen. I ekstreme tilfeller derimot, kan det muligens tenkes at det ender med mer alvorlige seksuelle krenkelsers, som voldtekt. Ved for eksempel at gutten opplever at jenta har gitt signaler på at hun ønsker samleie og dermed ignorerer hennes forsøk på konfrontasjon og oppklaring.

Kjærestereelasjonen

Kjæresteforhold kan være en naturlig arena for ungdom å utforske sin seksualitet. Flere studier viser for eksempel at samleie er nært knyttet til forelskelse (Træen & Kvaalem, 1996; Helmius, 1990). Det kan tenkes at kjæreste-konteksten gjør noe med ungdommens sending og tolkning av signaler. Det kan for eksempel være snakk om forpliktelsen i seg selv eller tidligere erfaringer med samleie med kjæresten.

Abbey (1987) finner i en studie at under en prosent av deltakerne opplevde at deres vennlighet ble feiltolket som seksuell interesse av kjæresten. 35% av deltakerne hadde derimot opplevd dette med en venn. Dette kan tyde på at denne formen for misforståelse forekommer mindre i parforhold. Om det skyldes at man i et parforhold er bedre kjent med hverandres signaler, at det er mer seksuell interesse enn vennlighet i parforhold eller at disse to uttrykkene har mer flytende grenser innad i et parforhold kan være vanskelig å si noe sikkert om.

En kilde til misforståelser og muligens grenseoverskridelser kan være åpenhet i den seksuelle kommunikasjonen mellom par. Byers (2011) skriver i sin artikkel at lite åpenhet om seksuelle preferanser og ønsker kan være en kilde til seksuell grenseoverskridelse og trakassering i parforhold. Flere studier finner at partnere i en kjæreste-relasjon ofte ikke har et klart bilde av hva partneren liker og ikke liker når det gjelder seksuelle aktiviteter (Purnine & Carey, 1997; MacNeil & Byers, 2009). MacNeil og Byers (2009) viser til funn om at kun 62 % av partnere i en studie visste hva partneren likte, og enda færre (26%) visste hva partneren ikke likte. En studie gjennomført med 52 heterofile par undersøkte parenes faktiske og ideelle varighet av "foreplay" (seksuelle aktiviteter i forkant av samleie) og samleie. Funnene tyder på at begge parter ønsket at både "foreplay" og samleie skulle vare lenger. Dette kan bety at partnerne ikke er tydelige og åpne i sin seksuelle kommunikasjon om hva de ønsker seg. Videre fant studien at deltakernes vurdering av partnerens ideelle varighet var mer forbundet med seksuelle stereotypier (hva deltakerne trodde at menn og kvinner foretrekker) enn det partneren faktisk foretrakk. Kvinnene i studiene undervurderte signifikant hvor lengden på menns ideelle varighet av både "foreplay" og samleie (Miller & Byers, 2004).

Andre studier finner eksempler på mer bevisst utnytting av partneren i unge kjæresteforhold. Mossige og kolleger gjennomførte i 2009 en studie blant annet bestående av skriftlige beskrivelser av reelle hendelser fra ungdommer i Oslo. Funnene er varierte, men at det var en hovedvekt av beskrivelser av jenter som opplevde at "gutten tar seg til rette". Det er også en tydelig mangel på gjensidighet i beskrivelsene, og at det muligens eksisterer en forestilling om at gutten har en gitt tilgang på seksuelle handlinger, uten gjensidighet fra partneren. Flere av beskrivelsene bruker relasjonen for å forklare bakgrunnen for uønsket samleie, altså at hun ikke kunne si nei fordi de var kjærester. Studien finner også at de mest alvorlige tilfellene av seksuelle krenkelser og overgrep skjer i kjæsterelasjoner, og vurderer om det kan være at nettopp denne formen for relasjon åpner mer for seksuell trakassering og grenseoverskridelse. Mossige og kolleger (2009) drøfter hvorvidt rollen som kjæreste gir tilgjengelighet til å utnytte en intim relasjon. Beskrivelsene gir kjæsterollen en slags makt som nesten ser ut til å legitimere seksuelle handlinger uten gjensidighet.

Redd Barna publiserte i 2015 en rapport om voldtekt og seksuell trakassering, basert på funn fra fokusgruppe-intervju med 35 ungdommer. De går særlig i dybden på sending og tolkning av seksuelle signaler, hvordan definere samtykke, rollefordeling og holdninger. I intervjuene diskuterer de blant annet rollefordeling mellom kjønnene, som tidvis antyder tilstedeværelsen av et tradisjonelt seksuelt skript. De uttrykker frustrasjon ved for eksempel jenters forventede passive holdning, som kan komme i konflikt med jentenes ønske om

seksuell kontakt. Det tas også opp at gutten forventes å ha ansvar for å tolke jentas signaler, samtidig som dette er en krevende oppgave for unge gutter med liten seksuell erfaring (Berggrav, 2015). I denne sammenhengen er usikkerhet og ambivalens sentrale tema.

Ambivalens

Ved studier av samtykke og seksuell kommunikasjon er det mange som klassifiserer seksuelle handlinger og samleie som enten ønsket eller uønsket (Koss et al. 1987, Osman, 2003, Morokoff et al. 1997). Muehlenhard og Peterson (2005) beskriver denne differensieringen som begrensende og misvisende, og har sin i studie funnet flere komplekse dimensjoner i vurderingen av hvilken grad en ønsker å ha samleie.

Ambivalens kan ha mange ulike grunner. En jente forteller i Redd Barnas rapport: *"Kanskje det er fordi man vet ikke helt hva man har lyst til. At man er litt usikker"* (Berggrav, 2015). Usikkerhet kan knyttes til hvor langt en bør og vil gå. En kan også være usikker rundt hvordan man går frem, kanskje som et resultat av manglende erfaring. Sexpress fra guttegjengingen er noe Redd Barnas rapport tar opp som en kilde til usikkerhet og stress. En kan føle et press som gjør at man har samleie eller gjør andre seksuelle handlinger før en egentlig er klar eller ønsker det. Guttene i Redd Barnas studie (Berggrav, 2015) forteller at det kan være engstelige for at jenta skal fortelle eventuelle negative hendelser eller kommentarer om eksempelvis kropp til venninnene sine. Usikkerhet rundt kropp generelt kan være en stor kilde til ambivalens. Unge mennesker med liten seksuell erfaring har ofte ikke delt kroppen sin med noen før, som kan gjøre det lett å lure på hvor attraktiv en egentlig er for partneren.

Flere deltakere i en studie av Muehlenhard og Rogders (1988) ønsket samleiet i seg selv, men ikke eventuelle konsekvenser av det. Dette kunne for eksempel være ulike virkninger på forholdet mellom partene, rykter eller uønsket graviditet. Det kommer ikke frem i studien hvordan en partner eventuelt kan differensiere mellom uttrykk for ambivalens rundt selve samleiet eller konsekvensene av det. Det kan tenkes at disse uttrykkene vil være relativt like, om i det hele tatt forskjellige, som kan være en kilde til vansker knyttet til tolkning.

En kan også gi samtykke til seksuell aktivitet som man egentlig ikke ønsker. En studie fra 1998 (O'Sullivan & Allgeier, 1998) fant at 50 % av kvinner og 26 % av menn innrømmet å ha hatt uønsket samleie. Oftest var dette relatert til konsekvenser av samleiet, som økt nærhet, tilfredsstillelse av partner eller unngåelse av negativ spenning i parforholdet. Rapporten fra Redd Barna (Berggrav, 2015) trekker frem situasjoner der det kan være vanskelig å være tydelig på at man ikke ønsker samleie. Dette kan være situasjoner der man er forelsket i den andre parten og er redd for at han eller hun skal miste interessen hvis de sier

nei. Det kan også være at de føler seg presset og er usikre på hva slags reaksjoner de vil møte fra partneren. En annen utfordring er å stoppe en sekvens som de kan oppleve er i gang. Dersom de kysser og beføler hverandre, kan det være vanskelig å sette en grense ved ulike seksuelle handlinger og samleie. Altså en slags "Har du sagt A, må du si B"-holdning, som kan gjøre grensesetting vanskelig.

Metodiske utfordringer

Det kan være utfordrende å studere seksuell kommunikasjon. Flere studier har brukt skriftlige og muntlige scenarier ved spørreskjema eller intervju-situasjoner (Shotland & Craig, 1998). Deretter blir de ofte bedt om å svare på spørsmål knyttet til et bestemt punkt i scenariet eller hvordan seksuell kommunikasjon vil foregå etter de gitte beskrivelsene av scenariet. En kritikk mot slike fiktive scenarier er at de ikke kan fange den komplekse konteksten som rammer inn seksuell kommunikasjon (Beres, 2010, Beres, Senn & McCaw, 2014). Beres (2010) argumenterer for at reelle situasjoner vil være lengre og partene vil kunne tolke signalene innenfor den konteksten de befinner seg. Dermed kan det tenkes at det i reelle situasjoner er færre misforståelser enn det mange av studiene finner.

Osman (2003) bruker et skriftlig scenario i sin studie, men med tre utgaver. Forskjellene er at kvinnen sier "ja", "nei" eller ingenting rett før penetrering. Osman (2003) definerer "nei"-scenariene som voldtekt og "ja"-scenariene som frivillige samleie. Forfatteren problematiserer at flere av mennene i hennes studie vurderte "ja"-scenariene og stille-scenariene likt. Beres (2010) kritiserer denne problematiseringen, da scenariene mangler kontekst. Det kan tenkes at de ville vurdert dem annerledes dersom scenariene hadde flere non-verbale signaler og mer utfyllende informasjon om konteksten.

Andre studier bruker video-snutter (Johnson et al. 1991) og noen bruker skuespillere som spiller en kort dialog foran deltakerne (Henningsen et al. 2006) for et mer naturlig utgangspunkt for studien. Scenariene varer derimot ofte ikke mer enn fem minutter, og vil dermed også kunne rammes av den samme kritikken som muntlige og skriftlige scenarier.

I noen tilfeller kan en studere emnet ved å be deltakerne fortelle om egne erfaringer. Her møter en imidlertid andre utfordringer. Hukommelse er spesielt sentralt her og tar for seg de ulike vanskene en har med å gjengi hendelser korrekt. En annen utfordring med personlige erfaringer er at deltakerne kan komme til å tilpasse svarene sine etter situasjonen, og muligens lyve eller holde tilbake relevant informasjon. Det kan dreie seg om sosial ønskelighet eller temaets sensitive natur. Det kan være vanskelig og belastende for mange å fortelle om situasjoner der de kan ha blitt utsatt for seksuelle grenseoverskridelser.

Rapporten fra Redd Barna er en av få fokusgruppestudier med norske ungdommer på dette temaet. Samtidig er det ikke et eksplisitt fokus på kjærestereelasjonen, men heller et bredere spekter av ulike seksuelle relasjoner ungdommer befinner seg i. Det kan også tenkes at siden studien ble gjennomført av en interesseorganisasjon, med et bestemt formål om å forhindre voldtekt, kan det hende at dette har påvirket deltakerne. Det kan tenkes at ved et tydelig fokus på voldtekt kan på et vis bevisstgjøre deltakerne mer på dette, og føre til at de tar mer avstand til det intervjusettingen enn det som egentlig er tilfelle. Samtidig ser det ut til at Redd Barna har fått rike og nyanserte drøftinger av samtykke og ambivalens fra ungdommen (Berggrav, 2015).

Denne studien

I noen situasjoner blir enkelte bevisst utnyttet seksuelt av andre. Samtidig er det også forskjell på unge voksne med seksuelle erfaringer som bevisst utfordrer en partners seksuelle grenser, og ungdommer med liten erfaring, som prøver seg frem uten kanskje helt å skjelne forskjellen mellom sjenert og en uvillig partner. Denne studien forsøker å navigere gjennom dette terrenget.

Studien har på grunnlag av de metodiske utfordringene ikke begrenset svaralternativer, men heller fokusert på et forsøk på en rik diskusjon rundt et fiktivt scenario. Ved diskusjon kan ulike elementer i konteksten diskuteres. For å unngå belastninger for deltakerne og den beredskap som er nødvendig for slike intervjuer har studien valgt å ikke etterspørre personlige erfaringer. Denne studien skiller mellom ”roting”, altså lettere seksuelle aktiviteter, og samleie for å vurdere hvorvidt det er ulike signaler som sendes i forkant av ulike seksuelle handlinger og tolkningen av disse.

Det meste av forskningen på feltet er gjort på unge voksne, ofte universitetsstudenter. Disse deltar i studiene ofte som en del av fag på universitetet, og er i tillegg ofte gjort i Nord-Amerika. Unge voksne har ofte noen års seksuell erfaring og er i ofte i en fase av livet preget av frigjøring fra foreldrene, å stå på egne ben for første gang, utforskning og utprøving. Denne studien velger ungdommer lokalt i Norge. Dette kan for det første avdekke unike elementer ved seksuell kommunikasjon i norsk ungdomskultur. Gruppen er i tillegg tidlig i sin seksuelle utforskning og er en lite studert i denne sammenhengen. På bakgrunn av det teoretiske og metodiske grunnlaget presentert her har denne studien forsøkt å besvare følgende: Hvordan foregår sending og tolkning av seksuelle signaler mellom ungdommer i en forpliktet relasjon mellom 16-19 år?

Metodikk

Studien ble analysert etter tematisk analyse, en semantisk analyse fra å beskrive deltakerens utsagn til å tolke dette og sette i sammenheng med vitenskapelig litteratur. Etersom studien ikke har fulgt et spesifikt teoretisk rammeverk og søker etter å utforske et relativt ukjent felt ble analysene gjennomført ved datadrevet tematisk analyse. Målet ved metoden er å finne brede tema som beskriver dataene best mulig. For å sikre en konsistent og tydelig metodikk har studien fulgt Braun og Clarke (2006) retningslinjer for tematisk analyse. Studien ble godkjent av norsk senter for forskningsdata 01.04.2016.

Fokusgruppe

Intervjuene ble gjennomført i fokusgrupper med mellom tre og åtte deltakere i hver gruppe. Fokusgrupper gir deltakerne anledning til å reagere, nyansere og utbrodere på hverandres utsagn (Howitt, 2010). Et ansikt-til-ansikt-intervju ville ikke kunne gi samme bredde som et gruppeintervju. Samtidig kan det også være en risiko å gjennomføre fokusgruppeintervju på et så sensitivt tema som seksualitet. Dette stiller større krav til intervjuerne for å skape en trygg og god atmosfære. Et fokusgruppeintervju gir også intervjueren en høy grad av kontroll og mulighet til å moderere deltakerne slik at en virkelig får tak i informasjonen en er ute etter. Hvert intervju varte i mellom 49 og 72 minutter.

Rekruttering

For å rekruttere deltakere til studien ble en invitasjon sendt til ulike videregående skoler i Trondheim kommune. Invitasjonen var særlig tilpasset undervisere i fagene ”Psykologi 1” og ”Psykologi 2”, da flere av kunnskapsmålene for disse fagene er spesielt relevante for temaet i studien. Dermed kunne faglærerne lettere rettferdiggjøre å bruke tid av undervisningen for deltakelse i studien. Gjennom kontakt med to faglærere i psykologi ved en videregående skole, ble ytterligere tre faglærere i psykologi og sosiologi ved både samme og en annen skole rekruttert til å invitere sine elever til å delta i studien. De aktuelle klassene ble oppsøkt og 5-15 minutter ble viet til informering om prosjektet. Det ble understreket at deltakelsen var frivillig, og at de som var interessert kunne bruke en angitt skoletime på å være med i studien. Samtidig ble også informasjonsskrivet delt ut til alle elevene, med kontaktinformasjon og instruksjoner til hvordan en kunne melde seg på. Deltakerne meldte seg på ved å sende en e-post til en av forskningslederne. Den samme informasjonen ble også publisert på klassenes side på deres digitale læringsplattform. Alle deltakerne fikk et gavekort på kino hver som takk for bidraget. Disse ble finansiert av

veileders interne forskningsmidler. På denne måten ble seksten jenter og fem gutter rekruttert. Ettersom klasserommene det ble rekruttert fra hadde en overvekt av kvinnelige deltakere, ble ytterligere tre mannlige deltakere rekruttert ved distribuering av informasjonsskriv i fellesarealene til ulike videregående skoler i Trondheim. Her ble det også brukt gratis pizza, i tillegg til gavekort på kino, som incentiver.

Deltakere

Deltakere i studien var 16 jenter og 8 gutter i alderen 16-18 år. Disse ble intervjuet i fire ulike intervjuer, fordelt etter kjønn, slik at jentene var for seg og guttene var for seg. Dette ble gjort på bakgrunn av en antagelse om at det ville være lettere for deltakerne å være oppriktige og avslappet. Deltakerne fikk også gjentatte ganger kontaktinformasjon for de ansvarlige for studien. Dersom det skulle oppstå behov for psykologisk bistand i etterkant kunne deltakerne kontakte de ansvarlige for studien eller psykologiske poliklinikker på Dragvoll. Fire deltakere meldte avbud i forkant eller møtte ikke til intervjuet. Alle intervjuene ble gjennomført i psykologiske poliklinikkens lokaler.

Intervjuguide

Intervjuet ble gjennomført i et semi-strukturert format. Dermed kunne de sentrale temaene dekkes, samtidig som det ble lagt til rette for diskusjon rundt spørsmålene. Deltakerne ble informert om at deres private opplevelser ikke ville være et tema for intervjuene, ettersom dette ville blant annet stilt større krav til beredskap. Etter informering om prosjektets rammer, frivillighet, opptak og beredskap ble intervjuene innledet med to spørsmål i forkant av scenariene. Dette ble gjort for å etablere en god diskusjon og sette deltakerne inn i det aktuelle temaet.

Intervjuet fokuserte på ulike aspekter ved sending og tolkning av signaler i en kontekst av et etablert kjæresteforhold. For å innlede og varme opp til en fruktbar diskusjon ble to innledende spørsmål stilt før presentasjonen av scenariet. Disse var;

1. Hvordan viser man at man liker noen?
2. Hvordan bør man gå frem for å få seg kjæreste?

Deretter ble følgende scenario presentert:

Katinka (17) og Petter (17) er kjærestere. Foreldrene til Petter har dratt på hytta, og kommer ikke hjem før i morgen. Katinka og Petter ligger på sengen til Petter og kliner.

Deretter gikk spørsmålene ut på hva Petter eller Katinka kunne gjøre for å vise at de kunne tenke seg eller ikke tenke seg å ”rote”. Dette begrepet ble forklart for deltakerne at omfattet mer intens klining, berøring utenpå klærne og noe berøring innenfor klærne. Temaet ”usikkerhet” og hvordan signaler på usikkerhet blir sendt og tolket ble også etterspurt. Spørsmålene om sending og tolkning av de ulike signalene ble stilt to ganger, en gang for hver av partene i scenariene. Deretter ble de samme spørsmålene stilt, men denne gangen for samleie.

Under pilotintervjuene kom det frem at tolkningssegmentene ikke produserte like mye informasjon enn den som kom frem under signaliseringssegmentene, og deretter ble spørsmålene som tok for seg tolkning av signaler kun stilt dersom intervjuer hadde en opplevelse at dette ikke var tilstrekkelig dekket av de andre spørsmålene. Se appendiks A for fullstendig intervjuguide.

Opptak og lagring

Intervjuene ble tatt opp på video for å sikre god utnyttelse av datamaterialet. Ved å bruke video fremfor lydopptak er det sannsynligvis mindre krevende å transkribere med flere deltakere. Videoopptak gir også rom for å se deltakernes kroppsspråk og gester, som kan være relevant for tolkningen av det verbale. Opptakene ble lagret på sikre servere hos psykologisk institutt, på samme måte som terapiopptak i forbindelse med psykologutdanningen ved NTNU. Opptakene ble slettet ved prosjektets avslutning i desember 2016 og foregikk i henhold til Personvernombudets (NSDs) krav.

Transkripsjon

Transkriberingen av opptakene ble gjort ved såkalt enkel transkripsjon. Det vil si at intervjuene ble transkribert ord for ord, uten mer avanserte transkriberingssystemer. Enkel transkripsjon var tilstrekkelig for å trekke ut meningsinnholdet i opptakene. Transkriberingen ble gjort så nøyaktig som mulig, ved for eksempel å ikke rette opp grammatiske feil. Prosodi, paralingvistiske og ekstralingvistiske elementer ble også inkludert. Dialekt ble til en viss grad transkribert til bokmål, for eksempel ”jeg” i stedet for ”æ”. Ingen av deltakerne brukte helt særegne lokale begreper, som var fjernt fra vanlig norsk skriftspråk. Deltakerne brukte derimot ungdomsbegreper og ungdommelig sjargong, som ble transkribert uten omgjøring til norsk skriftspråk. For eksempel ”care”, som er et engelsk ord deltakerne brukte for å beskrive

en likegyldig og tilbakeleent holdning, ble transkribert på engelsk. Alle intervjuene ble transkribert av intervjuerne selv for å sikre nærhet til dataene.

Koding

Transkripsjonene ble kodet etter retningslinjer skissert av Braun og Clarke (2006). Hele datasettet ble kodet omtrent linje for linje, med et forsøk på å trekke ut meningsinnholdet i utsagnene. Etter retningslinjene fra Braun og Clarke (2006) var det kun utsagnene som ble kodet, og ikke spørsmålene fra intervjuere.

Et eksempel på koding er følgende:

Elisabeth: For atte hun går på en måte bare fra å kysse med han til å ta på han. Dette utsagnet ble kodet som ”Eskalerende berøring”, ettersom deltakeren beskriver hvordan berøring fungerer som eskalerende atferd. Videre ble denne koden plassert under temaet ”Eskalering”.

Temaer og undertemaer

Temaer samler viktig informasjon knyttet til problemstillingen, og representerer et mønster i svarene til deltakerne. Utarbeidelse av temaer er en aktivt skapende prosess. Innholdet i temaene er godt representert i alle intervjuene. Med godt representert menes det at temaet ble nevnt og diskutert i samtlige intervjuer, og at det så ut til å være bred enighet om temaet innad i fokusgruppen. De fleste spørsmålene ledet til diskusjon og refleksjon. Studien har forsøkt å gjengi både de forhold deltakerne så ut til å være enige om, og de tilfellene hvor enkelte kom med motsigende innspill. Nyanser og undertemaer er til dels representert i alle intervjuene, mens et mindretall har sitt utgangspunkt i mindre nøkkelutsagn. Dette vil si at de ikke er dekket i alle intervjuene, men at de beskriver deler av problemstillingen på en særdeles god måte.

Koder ble samlet i ulike temaer og undertemaer. Dette ble gjort ved bruk av dataprogrammet Excel og visuell organisering med håndskrevne lapper. Temaene ble konstruert med tanke på å sikre intern homogenitet og ekstern heterogenitet. Navngivningen av tema ble foretatt delvis i diskusjoner med de ansvarlige for prosjektet. Målet var å gi temaene beskrivende navn for prosessene og forholdene som temaene beskriver. Et eksempel på dette er for eksempel ”Eskalering”, som beskriver signaler som skal eskalere eller heve intensiteten på handlingene. Temaene ble også drøftet og redigert etter innspill fra medansvarlig for prosjektet. Ettersom kodingen ble gjennomført over hele datasettet, ble hovedvekten lagt på å forsøke å beskrive helheten. Slik Braun og Clarke (2006) skriver i sin

artikkel vil ofte noe av kompleksiteten gå tapt i slike tilfeller. Totalt ble det identifisert fire hovedtemaer, med et varierende antall undertemaer.

Resultater

De fire temaene som studien kom frem til er følgende: ”Eskalering”, ”Avvisende og deregulerende signaler”, ”kontekst” og ”Kjønnsroller og tradisjonelt seksuelt skript”. Temaene beskriver ulike seksuelle signaler og tolkningen av disse, i tillegg til forhold som ser ut til å påvirke dette.

Eskalering

Temaet ”Eskalering” favner ulike signaler som sendes for å øke eller intensivere handlingenes seksuelle karakter, og vurdering og tolkning av disse.

Eskalerende berøring

Et gjennomgående mønster i intervjuene er at seksuelle handlinger er en sammensatt prosess, som flere ønsker skal ende i samleie. Deltakerne forteller om en slags seksuell sekvens-rekke, som begynner et sted og ender et annet, slik Gunn beskriver her;

Gunn: At du kanskje starter litt trygt, på overkroppen, før man ”gunner” på (Peker mot nedre del av kroppen).

I alle intervjuene ble dette samme mønsteret beskrevet. En begynner berøring i mindre erogene og intime områder av kroppen, som armen eller ryggen. Deretter beveger en seg mer mot intime soner som bryst, rumpe og til slutt kjønnsorganer. Dette forutsetter derimot gjensidighet og samtykke.

Gjensidighet og samtykkende signaler

En sentral forutsetning for å drive handlingene fremover er en opplevelse av gjensidighet. Dersom en ønsker å gjøre andre aktiviteter eller berøre hittil uberørte steder på kroppen til partneren beskriver deltakerne at en kan forsøke å invitere til den aktiviteten eller berøre den kroppsdelen og deretter vurdere partnerens reaksjon. Dersom partneren ser ut til å like det kan en fortsette. Partners reaksjon vurderes ut ifra blick, kroppsspråk og om handlingen blir gjengjeldt. Flere deltakere mente også at dersom partneren ikke protesterte

eller viste tydelig avvisende kroppsspråk, var dette også et signal på at handlingen var velkommen.

Turid: "Ja, jeg vet ikke jeg, er ikke sikkert.. Altså hun må lete etter tegn tilbake"

Slik som Turid beskriver her, fortalte deltakerne at en bør være oppmerksom på partnerens signaler og responser på tilnærmelser, for å bekrefte opplevelsen av gjensidighet. Dette sammenfaller også med det Erling forteller hva Katinka kan gjøre for vise at hun kunne tenke seg å "rote" med Petter;

Erling: Sjekke, tatt litt nedover låret eller noe sånn, på innsiden. Og sett om han har reagert.

Deltakerne beskrev også hvordan en kunne berøre partneren på et sted der selv ønsket at partneren skulle berøre dem, eller forsøke å utføre en handling på partneren som de ønsker at partneren skal gjøre med dem. Dette beskrives av Natasja her;

Natasja: Kanskje det er litt sånn at det hun gjør med han, vil hun at han skal gjøre med henne. At det blir på en måte slik at til slutt så, går det videre da.

Natasja og de andre deltakerne beskriver en viss grad av turtaking i berøring og initiering av seksuelle handlinger, som er en forutsetning for gjensidighet. Det er likevel også viktig å nevne at det ikke er noen fastsatt oppskrift eller fremgangsmåte. Deltakerne nevner flere ganger at prosessen oppleves som naturlig og "at det bare skjer".

Avkledning

Flere av deltakerne beskriver hvordan det å kle av den andre også er en handling som krever en vurdering av partners reaksjon. Dersom partneren kler av seg selv er dette det sterkeste signalet for ønsket om seksuelle handlinger når det kommer til avkledning. Sitatet nedenfor illustrerer hvordan det å kle av seg selv, fremfor å kle av den andre, kan si noe om ønsket grad av seksuelle handlinger.

Paul: Altså hvis hun drar av bokseren på ham og..

Åge: Begynner å kle av seg selv og sånn

Gabriel: Begynner å kle av seg selv og sånn, ja, da, da viser du at du liksom vil, og da blir det som regel mer enn roting da.

Sitatet trekker også frem det å kle av den andre og flere av de andre deltakerne beskrev dette som et signal på gjensidighet. En av deltakerne forteller at dersom den ene parten står for all avkledning er dette et tegn på manglende gjensidighet og alarmklokkene bør gå.

Intensitet

Intensitet er et viktig deregulerende element. Flere av deltakerne brukte ord som lidenskap, ”passion”, ”å være på”, ”legger mer i det” for å beskrive handlingers varierende grad av intensitet. Intensiteten reguleres blant annet av handlingers kraft og tempo. Høy kraft og høyt tempo vil øke intensiteten og veien til seksuelle handlinger og samleie blir kortere. Pust nevnes også som et element i regulering av intensitet. Rask pust indikerer høyere intensitet, slik et av sitatene illustrerer;

Åse: "Lage litt lyder og sånn kanskje. Puste tyngre".

Gunn: "Gjør litt raskere bevegelser og sånn"

Begge parter kan aktivt bruke disse elementene for å regulere intensiteten opp eller ned. Det fremkommer også at vurdering av den andres intensitet er sentralt for tolkningen.

Forventninger

I alle intervjuene nevnte deltakerne at det var uheldig at en av partene gikk med på klining og roting, dersom de ikke ønsket å ha samleie. Dette ville skape forventninger, og den andre ville bli skuffet. Da en av gutte-gruppene ble spurt om hvordan Katinka ville vist at hun ikke kunne tenke seg å ha samleie, men bare ”rote”, svarte en deltaker slik;

Wilhelm: Du er jo litt kjip da, hvis du bare lar den personen ta på deg, men ikke vil gå videre, sånn egentlig, du bare "teaser" den personen egentlig og bare "no, you can't get this"!

Deltakerne nevnte kun tilfeller der gutten var den som ble skuffet og jenta var den som ikke ønsket samleie. En av jente-gruppene diskuterte også hvordan seksuelle handlinger, som for eksempel berøring av kjønnsorganer, gjerne kommer i forkant av samleie. De var

samstemte om at slike seksuelle handlinger øker forventinger om samleie. Videre trakk de frem at konteksten, som drøftes mer i dybden senere, også var en faktor som skapte forventninger om samleie.

I to av intervjuene nevnte deltakerne at en gjerne bør si ifra på forhånd dersom en vet at en ikke ønsker å ha samleie, for å unngå å skuffe partneren. Det ble nevnt i en jente-gruppe, slik utdraget ovenfor viser. En av guttegruppene artikulerte også en slik innstilling, slik utdraget nedenfor viser;

Njål: Da er det i mange tilfeller, tror jeg bare å si det rett ut, hvis du er bombesikker liksom, at du ikke skal liksom.

Erling: Da starter du ikke med klininga.

Avvisende og deregulerende signaler

Temaet avvisende og deregulerende signaler omfatter de signaler som sendes for å avvise partners initiativer, eller bremse utviklingen til handlingene, samt tolkningen av disse signalene.

Deregulerende signaler

Deregulerende signaler favner de ulike signalene som sendes på bakgrunn av et ønske om å regulere intensiteten eller tempoet for handlingene og deres progresjon ned, uten nødvendigvis å avbryte dem fullstendig.

Deregulerende kroppsspråk

Deregulerende kroppsspråk trenger nødvendigvis ikke være en aktiv handling. Det kan også være fravær av handling, uten at en nødvendigvis er passiv og tilbaketrukken i sin væremåte. Disse signalene blir særlig trukket frem i situasjoner der den ene parten er usikker på om han eller hun kunne tenke seg å ha samleie, men ønsker heller ikke å avbryte samspillet. Eksempler som trekkes frem er å ikke posisjonere seg for penetrering, slik Berit beskriver nedfor, og heller ikke være fullstendig naken. Det vil si at en ikke tar initiativ til å kle av ens eget eller den andres undertøy.

Berit: "Hvis hun ikke er villig til å spre beina liksom, så skjønner'n jo at hun... at det ikke er klar bane liksom"

Dette kan også innebære å ikke respondere på partnerens initiativer, for eksempel å ikke berøre partneren når han eller hun blir berørt selv. En kan også la være å initiere til at handlingene går videre. En lar altså være å øke intensiteten, slik Elisabeth beskriver her:

Elisabeth: "Hun kan bare fortsette å gjøre det uten å ta det neste steget"

Av aktive deregulerende signaler er dette ofte mange av de samme handlingene som ved avvisende signaler, men gjerne av en mildere intensitet. Her trekker deltakerne frem signaler som å trekke seg unna og fjerne henda som beskrives mer detaljert lenger nedenfor.

Tilpasning

Å tilpasse seg den andres tempo i de seksuelle handlingene er en forutsetning for at disse handlingene skal ende med samleie, slik Wilhelm beskriver her:

Wilhelm: "Altså, hvis han har lyst, så kan han jo rett og slett.. prøve å på en måte utfordre det, og liksom gå litt videre, i rolige steg da, altså før, siden hvis at hun ikke vil, så vil du få et tegn på at du har gått for langt, og da kan du trekke deg tilbake, til lavere igjen"

Å tilpasse seg den andre vil være avhengig av å oppfatte den andres signaler på usikkerhet eller ønske om å gå sakte fremover og deretter tilpasse seg dette på en adekvat måte. Deltakerne bruker ord som "å ta det rolig" eller "sette ned tempoet" når det spørres om responser knyttet til at partners signaler på usikkerhet.

Verbale signaler

Deltakerne trakk frem bruk av verbalt språk i alle spørsmålene. Dette ble ofte presentert som et alternativ til non-verbal kommunikasjon, særlig ved spørsmål knyttet til usikkerhet eller dersom en av partene ikke kunne tenke seg å rote eller ha samleie. Dette gjaldt særlig dersom det var det ville være det første samleiet for en eller begge. Det kan også være aktuelt å spørre om samtykke til enkelte seksuelle handlinger, men det varierer med tanke på grad av intimitet, slik sitatet beskriver;

Åse: Det kan hende han spør hvis han skal fingre hu, da spør han kanskje om det først, men ikke hvis han bare skal ta henne litt på låret.

Noen deltakere beskrev bruk av verbalt språk som et alternativ dersom budskapet en ønsker å formidle er komplekst, som for eksempel usikkerhet rundt hva partneren liker. Flere trakk frem at non-verbal kommunikasjon var det som var mest naturlig og at en ikke ville bruke verbal kommunikasjon med mindre dette var nødvendig, slik Åge beskriver her;

Konrad: Ja men du vil jo helst slipp å kom til det punktet der hvor du faktisk må rope eller si nei til noen, man vil liksom unngå, men – da kan det fort bli litt kleint.

Differensiering

For å differensiere mellom samleie og andre seksuelle handlinger som ikke innebærer penetrering, var det to ulike hovedsignaler. Disse var spørsmål om kondom og posisjonering for samleie. Dersom en av partene ba om eller nevnte kondom var dette, i følge deltakerne, et signal eller en invitasjon til samleie, slik Oskar beskriver her;

Oskar: Hvis kondom kommer opp som en sånn, som et positiv, eller som et behov for kvelden, så skjønner du hvor du skal hen

Å posisjonere seg for samleie handler om at en inntar en kroppspositur som tilrettelegger for penetrering, som for eksempel å spre bena, sette seg eller legge seg opp på den andres kropp. En deltaker nevnte også at partene kunne simulere seksuelle bevegelser med kroppen, som for eksempel å gyng med hoftene med subtile bevegelser.

Avvisende signaler

Avvisende signaler handler om signalene som sendes av den som ønsker å avbryte samspillet eller sette grenser for ulike aktiviteter i samspillet.

Fjerne hånden

Alle deltakerne nevnte at å fjerne hånden fra egen kropp til partneren som et signal som indikerer at de ikke ønsker å eskalere handlingene. Å fjerne hånda kan sees på som en avvisende eller negativ respons til partnerens initiativ til å intensivere når han/hun berører mer erogene soner.

Skape avstand

Å skape avstand eller trekke seg litt unna er også et tydelig avvisende signal. Dette vil si at en skaper en noe fysisk avstand til partneren, slik at en ikke er like tett inntil den andre som tidligere. Dette kan på et vis sees på som en måte å hindre igangsettelse av ulike seksuelle handlinger. Avstanden kan også markeres ved å vende ansiktet bort. Videre nyanserer flere av deltakerne at det ikke vil være snakk om å dytte den andre vekk med voldsom kraft, men heller trekke seg noen centimeter varsomt tilbake.

Natasja: tror egentlig at man merker det, for det skal.. Det skjer så naturlig, og så plutselig er det en som er litt sånn.. Trekker seg tilbake og litt sånn der. Da merker man jo fort at de ikke samarbeider da, for det er jo på en måte et samarbeid da.

Stoppe opp

Enkelte signaler handler om å avbryte samspillet mellom partene. Dette kan for eksempel gjøres ved å ”stoppe opp”. Deltakerne beskrev dette som å avbryte et handling som allerede var i gang, enten det var klining eller seksuelle handlinger, slik Åge beskriver nedenfor.

Åge: Slutte å kline med dem da, bare stoppe opp og se ut

Noen beskrivelser av å ”stoppe opp” inkluderte også at en satte seg opp, slik Oskar beskriver her:

Oskar: Men igjen, bare sånn, egentlig så .. man jo bare, for eksempel hvis man bare setter seg opp på en annen måte liksom, bare vise at ”nei, .. ikke, ikke sånn”. Det er jo, det handler alltid om signaler du sender ut, du må jo sende ut signaler. ”Det her er ikke, det her vil jeg ikke”, sånn at man ikke bare setter seg til og gjør seg komfortabel liksom, så det er på en måte en invitasjon til å fortsette. Hvis han, på en måte, hvis at det her ikke var komfortabelt, eller hvis han ikke er komfortabel med det her, så er det jo, ja da er det jo et tydelig signal på at.. ikke er så.. ”Ikke gjør det”.

Avvisende kroppsspråk

Deltakerne beskrev også hvordan partene kunne vise avvisende kroppsspråk for å signalisere at de ikke kunne tenke seg å ha samleie eller ”rote”. Dette går ut på å innta en

passiv kroppspositur, preget av å være stiv eller ”fryse til”. Å vri seg unna ble også presentert som et mulig alternativ. Vurderingen av partners ansiktsuttrykk er også sentralt her. Dersom ansiktet gir uttrykk for usikkerhet eller ubehag er dette et tydelig signal på at videre progresjon av seksuelle handlinger ikke er ønsket. Dersom partneren forsøker å gå videre og ikke stanser handlingene ble problematisert av deltakerne. Det ville være å krysse en grense og deltakerne brukte ord som blant annet ”tvang” for å beskrive videreutviklingen av et slikt scenario.

”Care”

Flere av guttene beskrev en form for atferd eller holdning de beskrev som ”care”.

Konrad: Og hvis hun er litt usikker, bare sånn, prøve å gjøre litt andre ting, og sitte på telefonen og litt sånn da. Da skjønner han det kanskje.

Njål: Ja, bare care liksom.

Intervjuer: Care?

Konrad: Ja

Intervjuer: Hva er det?

Njål: Nei, altså, da er du bare sånn-

Konrad: Bryr deg ikke

Njål: Du bryr deg ikke så mye, du bare –

Konrad: Du viser, altså ”care” kan være at han, han gutten sitter opp eller noe og så, snur han seg og ser på telefonen.

Njål: Leker litt overlegen rett og slett.

Deltakerne beskriver altså denne atferden som en avvisende holdning, preget av å være likegyldig og late som en ikke bryr seg om partneren. Det kan tenkes at ”care” er forkortelse for ”I don’t care”. Begrepet mest brukt for å beskrive gutters atferd, men ved en anledning beskrev denne også jenters respons på usikkerhet.

Unnskyldninger

I alle intervjuene ble bruk av unnskyldninger trukket frem som en måte å unngå samleie på. At Katinka kunne si at hun hadde menstruasjon ble ofte nevnt som forslag til hvordan hun kunne unngå å ha samleie uten å avbryte samspillet. Å forslå en annen aktivitet, si at man var sulten eller må på toalettet ble diskutert som mulige måter å unngå samleie på,

men også samtidig avbryte samspillet. Dette ble problematisert av flere deltakere. Ulempen med en slik strategi ville være risikoen for at partneren fortsatt venter når en kommer tilbake fra toalettet eller sier at han sier at samleie med menstruasjon er greit for han. Flere av deltakerne mente at i slike situasjoner ville det være mer fordelaktig å fortelle om en eventuell usikkerhet eller reservasjon, særlig med tanke på at partene i scenariet var kjærester.

Kontekst

Konteksten og rammene rundt situasjonen har stor innvirkning på sending og tolkning av seksuelle signaler. Det er flere ulike elementer som påvirker konteksten.

Rammene satt av scenariet

Det kommer frem fra intervjuene at konteksten rundt scenariet er viktig. Flere av deltakerne mente at siden det ble tatt utgangspunkt i at Katinka og Petter ligger på sengen var dette en ramme som fasiliterte seksuelle handlinger og samleie. I tillegg er de alene hjemme og foreldrene til Petter kommer ikke hjem før dagen etter. Dette vil si at Petter og Katinka potensielt kan tilbringe hele natten sammen. Dette gir også forventninger om seksuelle handlinger og samleie, forteller deltakerne.

Natasja: En gutt –

Elisabeth: Når foreldrene er borte og kommer ikke hjem før i morgen liksom.

Natasja: Ja

Elisabeth: Da stiller han jo sikkert med litt forhåpninger.

Å være kjærester

Noen av deltakerne mente at ettersom paret i scenariet er kjærester åpner dette for at de kan snakke mer åpent sammen enn par som ikke er det. Dette gjaldt særlig i tilfeller hvor det var snakk om usikkerhet eller et ønske om å ikke å gå videre til ”roting” eller samleie, slik Njål reflekterer rundt her;

Njål: Og så tenker jeg at hvis de faktisk er kjærester og holdt på ganske lenge og er blitt sammen, så kan hun jo, hun kan bare spørre, for det, da er man veldig nær da, vanligvis

Andre deltakere mente også at nettopp fordi paret er kjærester og dermed kjenner hverandre relativt godt, vil de ha et mindre behov for å bruke verbalt språk. De vil dermed være bedre i stand til å tyde hverandres non-verbale signaler.

Den første gangen

Diskusjonen omkring samleie gikk i tre av fire intervjuer inn på den første gangen man har samleie. Hvorvidt paret hadde hatt samleie før og særlig hvis det var den aller første gangen for en eller begge vil signaliseringen være preget av dette. Deltakerne nevnte at ofte vil den ene nevne at det er første gang og paret vil kanskje veksle noen ord for å sikre gjensidighet og trygghet.

Turid: Hvis det er første gangen er det naturlig at sier noe

Aud: Da sier man som regel at man ikke har gjort det før

Kjønnsroller og tradisjonelt seksuelt skript

Det ser ut til at det er flere elementer som deltakerne beskriver som kan passe inn et tradisjonelt seksuelt skript eller som har en noe fastsatt kjønnsfordeling, men som kommer utenfor tradisjonelt seksuelt skript-begrepet.

Guttens rolle

Guttens rolle i scenariet beskrives i samtlige intervjuer som den initiativtakende og dominerende. Det vil si at deltakerne lot til å være enige i at det var mest forventet at gutten skulle være den første til å berøre erogene soner, heve intensiteten og forsøke å gjennomføre samleie. Det betyr ikke at jenta ikke kunne ta initiativ, men at deltakerne mente at dette var mer guttens oppgave enn jentas, slik utdraget under beskriver;

Natasja: Kanskje de føler på en måte at de er den personen som skal .. eh..

Johanne: Ta initiativet

Elisabeth: Den dominante rollen på en måte

I alle intervjuene ble det nevnt at gutter var mer direkte og gikk raskere ”rett på sak”, som kan tenkes å være til støtte for en antagelse om guttenes initiativtakende rolle. Flere av jentene nevnte også at gutten hadde ofte mer erfaring, som kunne gjøre han tryggere i en slik

rolle. Samtidig var det enighet i samtlige intervjuer at gutter kan som regel tenke seg å ha samleie. I tre av fire intervjuer fortalte deltakerne at det opplevdes vanskelig å svare på spørsmålene som handlet om at Petter ikke kunne tenke seg å rote eller samleie. Det var rett og slett vanskelig å se for seg at et slik scenario var mulig, slik Konrad forteller her;

Konrad: Jeg tror faktisk det er veldig vanskelig å svare på fordi at som oftest så vil gutter da.

Jentas rolle

I tråd med det tradisjonelle seksuelle skriptet med jenters rolle ofte beskrevet som en slags portvokter. Det ble ofte skissert slik at Katinka skulle eller skulle ikke akseptere Petters initiativer, slik utdragene under viser;

Erling: Han, det er jo på en måte å, indirekte spørre da, sånn, bevege deg mer mot de sonene, mer de intinsonene der, sånn rolig og hvis at du merker at hun aksepterer og det er greit liksom, så vil hun jo mest sannsynlig

Oskar: At hun gir etter og sånn der

.....

Elisabeth: Enten så blir jo hun med på det da, ellers så setter hun en stopper og bare "nei vet du det her er ikke greit" liksom

Samtlige grupper reflekterte rundt at de opplevde at det er ønskelig at jenter har hatt få partnere og mindre erfaring. Flere beskrev hvordan venner kunne kritisere jenter som hadde for mange partnere, mens blant gutter er kameratene ofte støttende og oppmuntrende til eksempelvis to seksualpartnere på en helg.

Usikkerhet

Det lot til å være enighet om at det var forskjeller for gutter og jenter når det kom til usikkerhet. Flere av de mannlige deltakerne mente at gutter er mindre usikre og opplever mindre ambivalens. Flere fortalte at en gutt kunne tenke seg eller ikke tenke seg å gjennomføre seksuelle handlinger, men at han gjerne hadde bestemt seg på forhånd og ikke

opplevde mye usikkerhet der og da. Flere av jentene lurte imidlertid på om det kunne være slik at gutter oftere ikke tar hensyn til egen usikkerhet;

Gunn: Ja, jeg tror gutter kan være litt usikre inne i seg, men likevel så "gunner" de litt mer på, for guttene tar litt mer initiativ og tar styringa litt mer og sånn.

Noen av guttene reflekterte også rundt dette, slik utdraget viser;

Oskar: På gutter tror jeg faktisk at man bare k- at man bare gjør det likevel. At man egentlig ikke tenker over hva man vil men bare at, når det først .. først er der så kan det bare gå gjennom med det liksom. Jeg tror jenter er litt mer streng på det.

Intervjuer: mhm

Erling: Tror ikke guttene tenker på sånn. De tar det som det kommer etterpå, mens jenter tenker litt mer på det sånn at det her kanskje ikke er noe jeg bør gjøre.

Jenters usikkerhet handlet oftere manglende selvtillit og manglende erfaring, fortalte flere deltakerne. En trakk også frem at jenter er oftere sjenerte, og dette kan gjøre at de fremstår som usikre. Flere av jentene foreslo også at usikkerhet hos jenter kan skyldes at de er usikre på guttens intensjon, altså om han ønsker å være sammen over lengre tid eller om han har seksuell kontakt som hovedmotivasjon for relasjonen. Flere av gruppene trakk frem at det er mer akseptert at jenter er usikre enn for gutter.

Effekten av å være veldig seksuelt opphisset

Det var bred enighet i samtlige intervjuer at gutten kunne være så seksuelt opphisset at dette ville gå utover tolkningen av jentas signaler, slik utdraget under viser;

Oskar: Alt blir et signal

Erling: Ja, det var akkurat det jeg skulle til å si, jeg og

Intervjuer: I hva slags retning?

Erling: At ingenting blir et negativt signal da, at alt, alt-

Oskar: Så lenge hun ikke sier nei, så er alt eh, tommel opp skulle jeg til å si

En av jente-gruppene reflekterte også rundt dette og kom frem til det samme;

Elisabeth: Hvis hun gjør en liten bevegelse, så tenker han (entusiastisk i stemmen) "Okei, okei, okei" i forhold til om han hadde vært litt mer sånn skeptisk. At han på en måte overfortolker for at han vil ha det sånn.

Videre beskrev jentene hvordan de antok at Katinka kom til å si klart i fra hvis hun opplevde at Petter gikk for langt, og hvordan han kom til å bli overrasket og skuffet.

Misforståelser og evne til å oppfatte signaler

Det så ut til å være noe uenighet blant deltakerne om hvorvidt det er vanlig å oppfatte partnerens signaler. I en av guttene-gruppene lot det til å være enighet om at dette kunne være vanskelig. De diskuterte kun et mulig scenario der gutten strevde med å oppfatte signaler, og trakk i en situasjon er jenta var usikker. Sitatet under er fra denne delen av intervjuet:

Wilhelm: Det er ganske vanlig, å ikke oppfatte signalene

....

Wilhelm: Når hvis de kliner og han prøver seg videre og hun trekker seg litt tilbake sånn kan det være at han ikke oppfatter det helt, og bare fortsetter.

Ikke alle guttene var enig dette, og mente at de som regel ville oppfatte signaler på usikkerhet og ubehag.

Paul: Altså, man prøver jo seg fremover da, og hvis den andre personen liksom ikke er..

Wilhelm: Er like gira som du er

(I munnen på hverandre)

Paul: Så merker du det

Gabriel: Hvis du har intimsone liksom

Paul: Ja, så merker du det

Wilhelm: "Ja, og visst ja.

Jente-gruppene mente også at det var en relativt enkel oppgave å lese den andres signaler, slik sitatet illustrerer;

Bente: Man merker det ganske fort da.. om den andre personen er med på det eller ikke.

De differensierte ikke på kjønn på evne til å oppfatte til signaler i seg selv, selv om de senere i diskusjonen flere trakk fram at gutter kunne streve med dette dersom de var svært seksuelt opphisset.

Elisabeth: Hvis hun gjør en liten bevegelse, så tenker han (entusiastisk i stemmen) "Okei, okei okei" i forhold til om han hadde vært litt mer sånn skeptisk da. At han på en måte overfortolker for at han vil ha det sånn"

Enkelte deltakere trakk fram at dersom det var alkohol i bildet ville dette kunne påvirke både sending og tolkning av signaler, men dette gjelder situasjoner som ofte utspiller seg på fest. En gutte-gruppe diskuterte misforståelser som et resultat av manglende seksuell erfaring.

Paul: Mhm, ja, det er jo lettere misforståelser da.. det den ene mener er et nei-signal kan den andre for eksempel ta som et ja-signal.

Wilhelm: Og hvis man er mer, hvis man er uerfaren, da så

Paul: Kan det hende at man ikke oppfatter det i det hele tatt, som et signal i det hele tatt, så ja.. erfaring.

Diskusjon

Ved bruk av utforskende tematisk analyse har studien identifisert fire ulike tema. Disse ble konstruert etter malen som skisseres av Braun og Clarke (2006) og medansvarlig for prosjektet. "Eskalering" omfatter ulike signaler som brukes for å eskalere eller heve intensiteten på seksuelle handlinger, som for eksempel avkledning. "Deregulerende og avvisende signaler" handler om de signalene som sendes for å sanke tempoet eller avbryte seksuelle handlinger, som for eksempel å skape avstand eller ta bort hånden. "Kontekst" tar for seg ulike aspekter som ser ut til å være store kilder til sending og tolkning av signaler, som for eksempel kjæresteforhold. "Tradisjonelt seksuelt skript og kjønnsroller" omfatter hvordan sending og tolkning av signaler påvirkes av det tradisjonelle seksuelle skriptet og kjønnsroller, som for eksempel i situasjoner preget av usikkerhet.

Eskalering

Et undertema under ”eskalering”, handler om gjensidighet. Ungdommene beskriver gjentatte ganger hvordan en bør se etter signaler på dette. De forteller at gjensidighet kan være en kroppslig respons, som for eksempel ved ansiktsuttrykk. Det kan også være snakk om en respons gjennom en form for turtaking, at en viser gjensidighet gjennom en seksuell handling. Samtidig sier ungdommene også at en mangel på protest eller negativ reaksjon vil også kunne bygge opp under en opplevelse av gjensidighet. Det kan jo tenkes at det er i disse tilfellene det lett kan oppstå rom for feiltolkning og misforståelser. Hvordan skal uerfaren ungdom se forskjell på dette og signalene for usikkerhet?

Mangel på protest som indikasjon på gjensidighet og samtykke står i kontrast til ”entusiastisk samtykke”, som blant annet drøftes av Redd Barna (Berggrav, 2015). Flere organisasjoner og fagfolk (Berggrav, 2015; Beres, 2007) bruker dette begrepet om en definisjon av samtykke basert på klare verbale eller non-verbale uttrykk. Denne definisjonen krever dermed et ”ja”, heller enn et fravær av ”nei”. På et vis gjør entusiastisk samtykke kommunikasjonen klarere og det vil kanskje være mindre rom for misforståelser. Samtidig kan det tenkes at å kontinuerlig innhente et tydelig samtykke til alle seksuelle aktiviteter en gjør i løpet av et møte og kanskje være usikker eller engstelig for om man egentlig har samtykke kan muligens endre dynamikken og kanskje ”fjerne magien” i seksuell interaksjon.

Det kan også være vanskelig å si ”nei”, dersom man har sagt ”ja” flere ganger tidligere i samme situasjon (Freedman & Fraser, 1966; Burger, 1999). Dersom en har vært villig til å kline og delta i atferd som beskrives som ”roting” i denne sammenhengen, kan det være vanskelig å si nei dersom det blir aktuelt med samleie. Ungdommene beskriver også en forventning i denne sammenhengen og en slags ”Har du sagt A, må du si B”-holdning.

Deregulerende og avvisende signaler

I tilfeller hvor en har klart for seg at en ikke ønsker å ha samleie ser det ut til at ungdommene bruker avvisende signaler. I tilfeller som er preget av mer usikkerhet og et ønske om å senke intensiteten ser ungdommen ut til å bruke det som i denne sammenhengen er blitt kalt deregulerende signaler.

I beskrivelsene av signalene kommer det ikke frem noen tydelig distinksjon mellom signaler for samleie og ”roting”. Dette gjelder både når det kommer til eskalerende, deregulerende og avvisende signaler. Dette kan ha en sammenheng med at ungdommene ikke nødvendigvis har klart for seg hvordan en seksuell situasjon kommer til å ende. Gjennom

intervjuene beskrives det en kontinuerlig vurderingsprosess som stadig endres og videreutvikles på bakgrunn av nye signaler og handlinger. Mange av deltakerne forteller om et slags håp eller en forventning om samleie, men at det ikke er garantert. Det synes å avgjøres enten ved ”differensiering”, som ved posisjonering for samleie eller spørsmål eller benevning av kondom. En situasjon kan ende i samleie, ved for eksempel at jenta sprer bena mens hun er naken eller gutten spør om kondom. Det kan naturligvis være andre måter en slik differensiering foregår på, som denne studien ikke har klart å spørre frem.

I tilfeller hvor det ikke ender med samleie kan det dreie seg om flere ulike ting. Å ha samleie er intim handling, og mange av deltakerne er eksempelvis opptatt av konsekvensene et samleie vil ha for relasjonen. Det kan også være snakk om usikkerhet knyttet til det brede spekteret av grunner som allerede er behandlet her. Det er kanskje i disse situasjonene hvor det er størst sannsynlighet for grenseoverskridende atferd. Usikkerhet beskrives som vanskelig å tolke av ungdommene, og det ser ikke ut til at det finnes et enkelt svar til hvordan en bør håndtere slike signaler. På et vis ser det ut til at tolkningen av signaler er en helhetlig vurdering. Dette vises for eksempel ved at ungdommene trekker frem at det kan være problematisk å ”rote” med partneren, og ikke informere om det på forhånd dersom en vet at en ikke ønsker samleie. Samtidig ser det også ut til å være en kontinuerlig vurdering av subtile signaler, slik resultatene her viser til.

Abbey (1987) skriver i sitt konkluderende avsnitt at dersom man hadde vært klar over hvilke signaler har størst sannsynlighet for å bli feiltolket, ville man unngått å bruke dem. Det forutsetter at den enkelte har tydelig for seg hvilke signaler en ønsker å sende. Med tanke på studiene som er gjort på ambivalens i denne sammenhengen er det kanskje ikke usannsynlig at en ikke alltid har et klart formål med de ulike signalene. I mange tilfeller ser det ut til at en prøver seg litt frem og vurderer løpende om hvilke seksuelle aktiviteter en ønsker og hvilke en ikke ønsker.

Kontekst

Under temaet ”kontekst” er det særlig kjæresteforholdet som er relevant i denne sammenhengen. En forpliktet relasjon ser ut til å ha en viss påvirkning på sending og tolkning av signaler. Ungdommene drøfter både at et kjæresteforhold kan gjøre at man kjenner hverandre bedre og dermed kunne lese hverandres signaler bedre. Dette nevnes i forbindelse med bruk av verbal kommunikasjon, altså at det vil være mindre behov for dette ettersom partene er bedre kjent med hverandres kroppsspråk.

Ungdommene tar også opp hvordan et forpliktet forhold vil kunne gi mer åpenhet og dermed en lavere terskel for å oppklare usikkerhet og uoverensstemmelser i ønsket seksuell aktivitet. Samtidig tar de ikke opp at det også kan være manglende åpenhet i et parforhold eller at man kanskje ikke er like åpen om alt. Studien av MacNeil og Byers (2009) hadde et eldre utvalg og forholdene i studien var sannsynligvis av en mer etablert natur enn det som brukes i denne studiens scenario. Det er også nevneverdig at den ene studien baserer seg på reelle opplevelser, mens den andre på et fiktivt scenario. Det kan tenkes at refleksjonene til ungdommene i denne studien er mer generelle. MacNeil og Byers (2009) trekker også frem bruken av stereotyper i antakelser om hva partneren liker. Det kan tenkes at ungdommene bruker mer av slike stereotyper, med tanke på at de ofte vil ha mindre erfaringer å bygge på.

Ungdommene i denne studien ser ikke ut til å ha nevnt forhold som er i tråd med Mossige og kollegers (2009) funn om kjæresteforholdets mulig legitimering av press og grenseoverskridelse. Dette kan blant annet ha en sammenheng med at grenseoverskridende atferd ikke ble bevisst trukket frem i intervjuene.

Deltakerne i studien ser muligens ut til å bekrefte et overpersepsjonsbias i intervjuene, ved gjentatte beskrivelser av ivrige gutter som legger seksuell intensjon i signaler fra jentene. Fra et evolusjons-psykologisk perspektiv vil en kunne argumentere for at det er gunstig for reproduksjonen at gutter overfortolker jenters interesse. Det handler om å maksimere mulighetene for samleie og reproduksjon, og gjøre den minst kostbare feilen (Haselton & Galperin, 2013). Samtidig finner, som tidligere nevnt, Abbey (1987) at det forekommer liten mistolkning av vennskapelighet som seksuell interesse i parforhold. I tillegg til at dette kun er et funn fra en studie, kan det også tenkes at andre former for misforståelser er mer relevante innad i et parforhold.

Kjønnsroller og tradisjonelt seksuelt skript

Når det gjelder temaet "kjønnsroller og tradisjonelt seksuelt skript" beskriver deltakerne flere forhold som kan være i tråd med et tradisjonelt seksuelt skript. Det beskrives en tydelig rollefordeling bestemt av kjønn, og handlinger som følger en til dels forutbestemt rekkefølge. Ungdommene beskriver nærmest utelukkende gutten som den initiativtakende, mens jenta i liten grad inntar denne rollen. Dette kan tyde på at det eksisterer et skript, ettersom det fremstilles lite nyansert og fleksibelt. Samtidig beskriver ungdommene et stort element av prøving og feiling, tilpasning og løpende vurderinger som ikke nødvendigvis er forenelig med ordet "skript". Det forutsetter kanskje et mer rigid, planlagt og kulturelt definert handlingsmønster enn det ungdommene faktisk beskriver.

I følge teorien overføres skriptene fra andre i samfunnet som har integrert dem. Wiederman (2005) skriver om hvordan samfunnet formidler ulike beskjeder til unge gutter og jenters kropp og kjønnsorganer, men er det tilstrekkelig for å forklare det fullstendige innholdet i tradisjonelle seksuelle skript? Dersom ungdommen hadde lært et tydelig seksuelt skript, ville det da vært behov for prøving og feiling? En kan dermed argumentere for at det eksisterer kjønnede rolleforventninger, men kanskje ikke i en slik grad at en kan kalle det et kognitivt integrert skript.

Dette støttes til en viss grad av Byers (1996), som argumenterer for at det tradisjonelle seksuelle skriptet er et nyttig rammeverk, men ikke nødvendigvis er det normative seksuelle skriptet. Det vil si at gutter som oftest ikke vil presse jenters grenser og at jenter som oftest ikke påtar seg en rolle som ”portvokter”. Det ser derimot ut til at i de fleste tilfeller at gutter og jenter er enige om hvordan den seksuelle aktiviteten skal foregå og er for det meste korrekte i sine tolkninger av hverandres signaler (Byers & Wilson, 1985; Byers & Lewis, 1985; Byers, Giles & Price, 1987). Særlig med tanke på parforhold, kan det drøftes hvorvidt det tradisjonelle seksuelle skriptet er relevant. Riktignok finner flere studier at menn tar mer initiativ enn kvinner (Grøntvedt, Kennair & Mehmetoglu, 2015; Baumeister, Catanese & Vohs, 2001; Hatfield et al. 1988; Kennair, Schmitt, Fjeldavli & Harlem, 2009), men noen funn tyder på at kvinner oftere initiativ til samleie innad i et parforhold (O’Sullivan & Byers, 1992; Træen & Kvalem, 1996).

Metodisk drøfting

Det kan godt tenkes at manglende erfaring med gjennomføring av forskning hos de ansvarlige for studien kan ha en viss påvirkning på resultatene. Dette gjelder ikke bare erfaring med gjennomføring av slike studier, men også erfaring med kunnskapen på feltet. Mangel på erfaring kan ha gjort seg gjeldene på flere områder i prosessen, som utarbeiding av intervjuguide, gjennomføring av intervju og analyse. Samtidig har de ansvarlige for prosjektet hatt noe klinisk erfaring og opplæring i intervju med fokusgrupper. Valget av nettopp denne intervjuvarianten tilbyr dermed et alternativ til de mange studiene som har brukt eksperimentelt design eller en-til-en-intervju (Beres, 2007; Byers & Wilson, 1985). Studien har også gjennomført pilotintervjuer for å sikre best mulig metodikk. Denne studien kan også påvirkes av begrensningene mye av studiene på dette feltet utsettes for, med tanke på scenariet som er utgangspunkt for datainnsamling. Disse begrensningene er allerede blitt drøftet her.

Konklusjon

Det er ingen tvil om at dette feltet har behov for flere studier og mer kunnskap. Det er usikkert hvor avgjørende den forpliktete relasjonen denne studien tar utgangspunkt i er for sending og tolkning av signaler. Sending og tolkning av signaler innenfor rammene av et parforhold bør derfor undersøkes mer. I tillegg kan det være gunstig med en mer inngående sammenligning av sending og tolkning i forpliktete og uforpliktete forhold. På bakgrunn av funnene i denne studien og andre på feltet er det særlig situasjonene som er preget av usikkerhet og deregulerende signaler som bør være emne for videre studier, i tillegg til fokus på seksuelle skript. Det bør gås mer i dybden på hvordan signaler sendes og tolkes i situasjoner preget av ambivalens og hvordan ungdommen løser eventuelle uenigheter og usikkerheter her.

Studien har utforsket ungdommens bruk av det tradisjonelle seksuelle skriptet. Deltakerne beskriver elementer som er i tråd med dette, men samtidig er det vanskelig å argumentere for at studien finner et tydelig skript. Med tanke på rike beskrivelser av prøving og feiling, kan en kanskje heller argumentere for kjønnede rolleforventninger. Dette vil selvsagt kunne være emne for videre studier.

Funnene i denne studien kan ha en rekke implikasjoner. For det første er det tydelig at vi vet for lite om den seksuelle utforskningen som foregår i unges parforhold. Det kan tenkes at erfaringer som gjøres her kan få store konsekvenser for de unges videre seksuelle utvikling, og dermed bør dette være et sentralt tema for videre forskning. Det kommer også frem at det kan være nødvendig med en revurdering av det tradisjonelle seksuelle skriptet og hvordan en ser dets rolle i det seksuelle samspillet hos dagens unge. Det er vanskelig å vurdere hvilke råd som kan gis til ungdommen på bakgrunn av funnene som er presentert her. Videre studier vil være helt nødvendig, for eksempel for å vurdere konsekvensene og hensiktsmessigheten av entusiastisk samtykke.

Å studere seksuell kommunikasjon er en sammensatt og komplisert oppgave. Det er mange potensielle metodiske fallgruver og et til dels utydelig og sprikende teoretisk grunnlag. I tillegg er det et sensitivt tema. Kun denne faktoren alene stiller ekstra krav til den som ønsker å studere temaet. Denne studien finner at sending og tolkning av signaler i en seksuell sammenheng ser ut til å være en kompleks helhetlig analyse av situasjonen, samtidig som det er en kontinuerlig analyse av mindre og subtile signaler. Studien har til dels forsøkt å navigere seg igjennom det mange vil kalle en gråson. Hvor går egentlig grensen mellom en ungdom som prøver og feiler fordi han eller hun ikke vet bedre og en som utnytter en seksualpartner på en uetisk og krenkende måte? På dette finnes det ikke noe enkelt svar.

Referanser:

Abbey, A. (1982) Sex differences in attributions for friendly behavior: Do males misperceive females' friendliness? *Journal of Personality and Social Psychology*, 42, 830-838.

Abbey, A. (1987) Misperceptions of Friendly Behavior as Sexual Interest: A Survey of Naturally Occuring Incidents. *Psychology of Women Quarterly*, 11, 173-194.

Baumeister R.F., Catanese, K.R. & Vohs, K.D (2001) Is there a difference in strength of sex drive? Theoretical views, conceptual distinctions, and a review of relevant evidence. *Personality and Social Psychology Review*, 5, 242-273

Bendixen, M., & Kennair, L. E. O. (2009). Verbal derogation towards high school boys and girls: a qualitative study (Bruk av nedsettende bemerkninger om og overfor gutter og jenter i videregående skole: En kvalitativ studie).

Bendixen, M. & Kennair, L., E., O. (2014) Resultater fra prosjekt Seksuell helse og trakassering i videregående opplæring 2013-2014. Trondheim: NTNU

Berggrav, S. (2015) "Den som er med på leken..." Ungdoms oppfatninger om voldtekt, kjønnsroller og samtykke. Hentet fra: <https://www.reddbarna.no/nyheter/den-som-er-med-paa-leken>

Beres, M. (2007) 'Spontaneous' Sexual Consent: An analysis of sexual consent literature. *Feminism & Psychology*, 17, 93-108

Beres, M. (2010). Sexual miscommunication? Untangling assumptions about sexual communication between casual sex partners. *Culture, Health & Sexuality*, 12(907699972), 1–14.

Beres, M.A, Senn, C.Y & McCaw, J. (2014) Navigating ambivalence: How heterosexual young adults make sense of desire differences. *Journal of Sex Research*, 51, 765-776

Braun, V. & Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2). pp. 77-101.

Burger, J.M. (1999) The foot-in-the-door compliance procedure: A multiple process analysis and review. *Personality and Social Psychology Review*, 3, 303-325

Buss, D.M. & Schmitt, D.P (1993) Sexual Strategies Theory: An evolutionary perspective on human mating. *Psychological Review*, 100, 204-232

Byers, S. E. & Wilson, P. (1985) Accuracy of women's expectations regarding men's responses to refusals of sexual advances in dating situations. *International Journal of Women's studies*, 8, 376 – 387

Byers, S.E., Giles, B.L. & Price, D.L. (1987) Definiteness and effectiveness of women's responses to unwanted sexual advances: A laboratory investigation. *Basic and Applied Social Psychology*, 8, 321-338

Byers, S. E. & Lewis, K. (1988) Dating couples' disagreements over the desired level of sexual intimacy. *Journal of Sex Research*, 24, 15-29

Byers, S.E (1996) How well does the Traditional Sexual Script Explain Sexual Coercion? *Journal of Psychology and Human Sexuality*, 8, 7-25

Byers, S. E. (2011) Beyond *the birds and the bees* and *was it good for you?*: Thirty years of research on sexual communication. *Canadian Psychology*, 52, 20-28

DeSouza, E.R & Hutz, C.S (1996) Reactions to refusals of sexual advances among US and Brazilian men and women. *Sex Roles* 34, 549-65.

Edgar, T. & Fitzpatrick, M.A (1993) Expectations for Sexual Interaction: A Cognitive Test of the Sequencing of Sexual Communication Behaviors. *Health Communication*, 5, 239-261

Fisher, T.D. & Walters, A.S. (2003) Variables in addition to gender that help to explain differences in perceived sexual interest. *Psychology of Men and Masculinity*, 4, 154-162

Freedman, J.L. & Fraser, S.C. (1966) Compliance without pressure: The foot in the door technique. *Journal of Personality and Social Psychology*, 4, 195-202

Gagnon, J.H & Simon, W. (1973) *Sexual Conduct; The social sources of Human Sexuality*. New Brunswick, US: AldineTransaction

Geer, J. H. & Broussard, D. H. (1990) Scaling heterosexual behavior and arousal: Consistency and sex differences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 664-671

Gilmartin-Zena, P. (1988) Gender differences in Student's Attitudes toward Rape. *Sociological Focus*, 21, 279-292

Goodchilds, J.D & Zellman, G.L (1984) Sexual signaling and adolescent aggression in adolescent relationships. In N.M Malamuth & E. Donnerstein (Eds.) *Pornography and sexual aggression* (pp. 233-243). Orlando, FL: Academic Press.

Grøntvedt, T.V., Kennair, L.E.O., and Mehmetoglu, M. (2015) Factors predicting the probability of initiating sexual intercourse by context and sex. *Scandinavian Journal of Psychology*, 56, 516-526. doi: 10.1111/sjop.12215.

Haselton, M.G. & Buss, D.M. (2000) Error management theory and the evolution of misbeliefs. *Behavioral and Brain Sciences*, 32, 522-523

Haselton, M.G. & Galperin, A. (2013) Chapter 11: Error management theory in relationships. Simpson, J. & Campell, L. (ed.) *The Oxford Handbook of Close Relationships* (s.234-254) New York; Oxford: Oxford University Press

Hatfield, E., Sprecher, S., Pillemer, J.T., Greenberger, D. & Wexler, P. (1988) Gender differences in what is desired in the sexual relationship. *Journal of Psychology and Human Sexuality*, 1, 39-52

Helmius, G. (1990). Mogen för sex?! Det sexuellt restriktive samhället och ungdomars heterosexuella glädje. Univerity of Uppsala, Uppsala, Sweden.

Henningsen, D.D., Henningsen, M. L .M. & Valde K.S. (2006) Gender differences in perceptions of women's sexual interest during cross-sex interactions: An application and extention of cognitive valence theory. *Sex Roles*, 42, 313-337

Hickman, S.E & Muehlenhard, C.L (1998) "By the semi-mystical appearance of a condom": How young women and men communicate sexual consent in heterosexual situations. *Journal of Sex Research*, 36, 258-272

Howitt, D. (2010) *Introduction to qualitative methods*. Edinburgh, UK: Pearson Education Limited

Johnson, C.B, Stockdale, M. S & Saal, F.E. (1991) Persistence of men's misperceptions of friendly cues across a variety of interpersonal encounters. *Psychology of Women Quarterly* 15, 463-75

Johnson, J.D & Jackson, L.A (1988) Assessing the effects of factors that might underlie the differential perception of acquaintance and stranger rape. *Sex Roles*, 19, 37-45

Jozkowski, K.N, Peterson, Z.D., Sanders, S.A., Dennis, B., Reece, M. (2014) Gender Differences in Heterosexual College Students' Conceptualizations and Indicators of Sexual Consent: Implications for Contemporary Sexual Assault Prevention Education. *Journal of Sex Research*, 51, 904-916.

Kennair, L.E.O., Schmitt, D.P., Fjeldavli, Y.L. & Harlem, S.K. (2009) Sex differences in sexual desires and attitudes in Norwegian samples. *Interpersona*, 3, 1-32

Koss, M. P., Gidycz, C.A. & Wisniewski, N. (1987) The scope of rape: Incidence and prevalence of sexual aggression and victimiation in a national sample of higher education students. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55, 162-170

Kurth, S.B, Spiller B.B. & Travis, C.B (2000) Consent, power and sexual scripts: Deconstructing sexual harassment. Travis, C.B & White, W.J (Ed.) *Sexuality, society and feminism* (323-354). Washington, DC, US: American Psychological Association

Kreager, D.A., Staff, J., Gauthier, R., Lefkowitz, E.S., & Feinberg, M.E. (2016) *Sex Roles* 75, 377-392. doi:10.1007/s11199-016-0618-x

MacNeil, S. & Byers E.S. (2005) Dyadic assessment of sexual self disclosure and sexual satisfaction in heterosexual dating couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22, 169-181. Doi: 10.1177/0265407505050942

MacNeil, S. & Byers, E.S. (1997) The relationships between sexual problems, communication and sexual satisfaction. *Canadian Journal of Human Sexuality*, 6, 277-283

MacNeil, S. & Byers E.S. (2005) Dyadic assessment of sexual self disclosure and sexual satisfaction in heterosexual dating couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22, 169-181. Doi: 10.1177/0265407505050942

Manning, W.D., Giordano P.C. & Longmore, M.A. (2006) "Hooking up: The relationship contexts of "nonrelationship" sex." *Journal of Adolescent Research*, 21, 459-483.

Metts , S. , & Spitzberg , B. H. (1996). Sexual communication in interpersonal contexts: A script-based approach. In B. R. Burlinson & A. W. Kunkel (Eds.), *Communication yearbook* (vol. 19, pp. 49–91). Thousand Oaks , CA : Sage., p. 49).

Miller, S. A. & Byers, E. S. (2004). Actual and desired duration of foreplay and intercourse: Discordance and misperceptions within heterosexual couples. *Journal of Sex Research*, 41, 301–309.

Morokoff, P.J., Quina, K., Harlow, L.L., Whitmire, L., Grimley, D.M., Gibson, P.R. & Burkholder, G.J. (1997) Sexual Assertiveness Scale (SAS) for women. Development and validation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, 790-804.

Mossige, S., Dyb, G., Grødem, A.S., Thoresen, S., Schou, L., Bossy, D. & Farstad (2009) *Voldsutsatte barn og unge i Oslo – Forekomst og innsatsområder for forebygging*. Mossige, S. & Dyb, G. (red.). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. NOVA Rapport 22/2009

- Mossige, S., & Huang, L. (2010). Omfanget av seksuelle krenkelser og overgrep i en norsk ungdomsbefolkning. *Norsk epidemiologi*, 20(1).
- Osman, S. L. (2003). Predicting men's rape perceptions based on the belief that 'no' really means 'yes'. *Journal of Applied Social Psychology* 33, 683-92.
- O'Sullivan, L. & Byers, S. E. (1992) College student's incorporation of initiator and restrictor roles in sexual dating relations. *Journal of Sex Research*, 29, 435-446
- O'Sullivan, L.F. & Allgeier, E.R. (1998) Feigning sexual desire: Consenting to sexual activity in heterosexual dating relationships. *Journal of Sex Research*, 35, 234-243
- Perilloux, C., Easton, J.A., and Buss, D.M. (2012). The misperception of sexual interest. *Psychological Science* 23, 146-151. doi: 10.1177/0956797611424162.
- Purnine, D.M., & Carey, M.P. (1997) Interpersonal communication and sexual adjustment: The roles of understanding and agreement. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 65, 1017-1025
- Pryor, J. B. & Merluzzi, T.V (1985) The role of expertise in processing social interaction scripts. *Journal of Experimental Social Psychology* 21, 362-379.
- Rose, S. & Frieze, I.H (1993) Young singles' contemporary dating scripts. *Sex Role*, 28, 499-509
- Sandberg, G., Jackson, T.L. & Petretic-Jackson, P. (1987) College students' attitudes regarding sexual coercion and aggression: Developing educational and preventive strategies. *Journal of College Student Personnel*, 28, 302-311.
- Shortland, R.L & Craig, J.M (1988) Can men and women differentiate between friendly and sexually interested behavior? *Social Psychology Quarterly*, 51, 66-73

Sprecher, S., Hatfield, E., Cortese, A., Potapova, E. & Levitskaya, A. (1994) Token resistance to sexual intercourse and consent to unwanted sexual intercourse: College student's dating experiences in three countries. *Journal of Sex Research*, 31, 125-132

Trivers, R.L. (1972) Chapter 7: Parental Investment and Sexual Selection. In: *Sexual selection and the descent of man 1871 – 1971* B. Campell, (ed.) 139-179. Chicago: Aldine Press.

Træen, B. & Kvalem, I.L. (1996) Sexual socialization and motives for intercourse among Norwegian adolescents. *Archives of Sexual Behavior*, 25, 289-302.

Wiedermann, M.W. (2005) The gendered nature of sexual scripts. *The Family Journal*, 13, 496-502

Appendix A. Intervjuguide

- Hovedoppgave Andreas & Kristin

Vi begynner med å fortelle om formålet med studien og presenterer oss.

Vi informerer om at deltakerne er anonyme, at de kan trekke seg når som helst, og at de vil få et kinogavekort som kompensasjon for tiden. Videre informerer vi om at vi ikke er ute etter deres egne opplevelser, men utelukkende deres meninger og vurderinger om scenariene som drøftes.

Det vil også være nyttig å gjennomgå eventuelt ettervern i forkant av fokusgruppen, dersom noen skulle ha behov for det. Vi vil være tilgjengelig etter intervjurundene. Vi legger også igjen kontaktinformasjon dersom det skulle oppstå spørsmål eller behov i etterkant.

Oppvarming

Hvordan viser man at man liker noen?

Hva burde man gjøre for å få seg kjæreste? Hvordan kan man gå frem?

Scenarie:

Katinka (17) og Petter (17) er kjærester. Foreldrene til Petter har dratt på hytta, og kommer ikke hjem før i morgen. Katinka og Petter ligger på sengen til Petter og kliner.

Sending av signaler ved "Rote-atferd" - ca 15 min.

Hvordan tror du Katinka viser til Petter at hun kunne tenke seg å rote med han? (Når jeg sier å rote mener jeg at de råkliner, tar på hverandre utenpå klærne og litt under klærne).

Sier hun noe, gjør hun noe spesielt? Hva?

Hvordan tror du Petter viser til Katinka at han kunne tenke seg å rote med henne?

Sier han noe, gjør han noe spesielt? Hva?

Hvordan tror du Katinka viser til Petter at hun IKKE kunne tenke seg å rote med han?

La oss si at Katinka vil kline, men hun vil ikke at Petter skal ta på puppene hennes.

Hvordan tror du Petter viser til Katinka at han IKKE kunne tenke seg å rote med henne?

Se for dere at Katinka stikker hånden sin innenfor buksa til Petter, men han vil egentlig ikke at hun skal gjøre det. Hvordan viser han det?

Spørsmål om ambivalens og usikkerhet:

Går det an å både ha lyst og ikke lyst samtidig?

Hvordan viser Katinka/Petter det?

Er det i så fall forskjell på jenter og gutter?

Tolkning av signaler ved "rote-atferd" - ca 15 min

Hvordan vet Petter at Katinka kunne tenke seg å rote med han?

Hva er det hun gjør som gjør at Petter forstår at hun vil rote med han?

*Hva er det han ser, hva er det han ser etter og legger vekt på?
Er det en spesiell ting? Er det noe hun sier? Eller er det heller noe hun gjør?*

Hva hvis hun er usikker? Hvordan ser Petter det?
Hva er det ved det som formidler usikkerhet?

Hvordan vet Katinka det hvis Petter også vil?
*Hva er det han gjør eller sier som gjør at Katinka forstår at han vil rote med henne?
Hva ser hun (etter)?*

Men hva vil Katinka vil, mens Petter er usikker?
Hva er det ved det/den atferden som formidler usikkerhet?

Hvordan vet Katinka at Petter ikke vil rote?
Hva er det han gjør eller sier som gjør at Katinka forstår at han ikke vil?

Hvordan vet Petter at Katinka ikke vil rote med han?
Hvis dere husker at vi sa at Katinka stakk hånden innenfor buksen til Petter, men at han ikke ville at hun skulle gjøre det. Og vi ble enige om at Petter ville reagert med X eller Y. Hva er det ved nettopp denne reaksjonen som gjør at Katinka skjønner at dette betyr at han ikke vil at hun skal gjøre det?

Sending av signaler ved samleie - ca 15 min

Hvordan tror du Katinka viser til Petter at hun vil hun vil ha sex med han? (Når jeg sier sex mener jeg vaginalt samleie).

Hvordan tror du Petter viser til Katinka at han vil ha sex med henne?
Hva er det han gjør eller sier som viser at han vil ha sex/samleie?

La oss si at Katinka bare vil rote, men hun vil ikke ha sex.
Hvordan tror du Katinka viser til Petter at hun IKKE vil ha sex med han?
Hva er det ved det/den atferden som formidler at hun ikke har lyst?

Tenk om Petter bare vil rote, men ikke ha sex.
Hvordan tror du Petter viser til Katinka at han IKKE vil ha sex med henne?

Tenk om en eller begge er usikre på om de vil ha sex. Viser de dette på en annen måte enn ved usikkerhet rundt roting? Er det forskjell mellom Katinka og Petter på hvordan de viser at de kanskje er usikre?

Er det mulig at en av dem er tent (kåt, fysisk tenning, ereksjon osv), men ha tanker om at “er dette så lurt?, vet ikke helt”?

Tolkning av signaler ved samleie - ca 15 min

Hvordan vet Petter at Katinka kunne tenke seg å ha sex?
Hva gjør hun som gjør at Petter forstår at hun vil ha sex? Hva er det ved det hun gjør eller sier som formidler at hun har lyst?

Hvordan vet Katinka at Petter kunne tenke seg å ha sex?

Hva gjør han som gjør at Katinka forstår at han vil ha sex? Hva er det ved det han gjør eller sier som formidler at han har lyst?

Hvis Petter har veldig lyst til å ha sex, hvordan tror dere det påvirker tolkningen av Katinkas signaler om at hun ikke har lyst?

Går det an å overse / misse signaler?

Går det til og med an å være så "redd" for å få nei at man overser ting?

Hvis Katinka har veldig lyst til å ha sex, men Petter har ikke lyst; (hvordan) tror dere Katinka oppfatter det Petter viser?

Hvordan ser Petter at Katinka ikke kunne tenke seg å ha sex?

Hva gjør hun som fører til at Petter skjønner at hun ikke vil ha sex? Hvordan forstår han det?

Hvordan ser Katinka at Petter ikke kunne tenke seg å ha sex?

Stikkord for diskusjon, refleksjon

Hvis svarene er noe i duen "hun/han bare sier det, med ord" - reflektere over hvorvidt det alltid er best/fint/mulig/spennende å kommunisere kun verbalt, og om man alltid gjør det slik? Er det noen ulemper med å bruke bare ord?

Hvordan forstår Petter at Katinka kanskje er usikker på om hun vil ha sex? Hva er det hun gjør eller sier som gjør at Petter tror hun er usikker?

Hvordan forstår Katinka at Petter kanskje er usikker på om han vil ha sex? Hva er det han gjør eller sier som gjør at Katinka tror at han er usikker?

Appendix B. Inforskriv.

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt

Seksuell kommunikasjon blant ungdom mellom 16-19 år

Takk for at du viser interesse for å delta i denne studien.

Bakgrunn og formål

Ungdommer er i en alder hvor de forsøker å finne ut av sin egen og andres seksualitet. Vi ønsker å undersøke hvordan ungdommer mellom 16 og 19 år sender og tolker seksuelle signaler og mulige grunner til at slike signaler feiltolkes. God kunnskap om ungdoms tanker om hvordan man kommuniserer omkring sex er viktig både for å forstå hvordan ungdommer forholder seg til hverandre seksuelt og i utviklingen av forebyggende arbeid mot seksuell grenseoverskridelse.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Vi ønsker å samle personer til et fokusgruppeintervju og diskutere hvordan gutter og jenter kommuniserer om seksuell atferd. Gruppen vil bestå av bare gutter eller jenter, eller en gruppe med både gutter og jenter. Vi vil presentere flere tenkte scenarier, og be deltakerne diskutere hvordan to unge mennesker viser og tolker seksuell interesse eller fravær av interesse. Vi vil etterspørre tanker om scenariene. Vi er ikke ute etter personlige erfaringer. Gruppeintervjuet vil foregå på et av NTNUs laboratorier og deltakerne vil diskutere muntlig. Intervjuene tas opp på video. Du vil være anonymisert i publikasjonen av resultatene. Dette vil si at ingen skal kunne gjenkjenne deg ut fra informasjonen som blir publisert.

Forskningsprosjektet gjøres i som del av hovedoppgavene til to studenter på profesjonsstudiet i psykologi under veiledning av førsteamanuensis Mons Bendixen.

Intervjuene vil foregå på Psykologisk institutt ved NTNU Dragvoll, og gjennomføres i april 2016. Intervjuet vil vare i rundt en time.

Alle deltakere vil motta en gratis kinobillett.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Opplysninger behandles strengt konfidensielt. Det er kun vi og veileder førsteamanuensis Mons Bendixen som har tilgang på opptakene. Prosjektet avsluttes i desember 2016 og senest da vil opptakene være slettet.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta. Du kan når som helst trekke deg, også under studien, uten å oppgi grunn. Det vil ikke ha noen konsekvenser for deg. Dersom du trekker deg vil dine utsagn fjernes fra datamaterialet.

Studien er meldt personvernombudet for forskning, norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD).

Dersom du har spørsmål eller ønsker å snakke med noen om studien: ta kontakt med oss:

Kontaktinformasjon:

Kristin Ragnarsdottir Indregard

Kristin.ragnarsd@gmail.com

Andreas Lande

landeandreas@gmail.com

Mons Bendixen

Mons.Bendixen@svt.ntnu.no

Tlf. 73 59 74 84

NTNU

Norges teknisk-
naturvitenskapelige
universitet

Appendix C. Godkjenning fra Personvernombudet

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 2
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Mons Bendixen
Psykologisk institutt NTNU

7491 TRONDHEIM

Vår dato: 01.04.2016

Vår ref: 47402 / 3 / ASF

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 15.02.2016.

Meldingen gjelder prosjektet:

<i>47402</i>	<i>Seksuell kommunikasjon blant ungdom mellom 16 og 19 år</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>NTNU, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Mons Bendixen</i>
<i>Student</i>	<i>Kristin Ragnarsdottir Indregard</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.12.2016, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen
Katrine Utaaker Segadal og Amalie Statland Fantoft

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

